KOVAŘÍKOVITÍ V REZERVACI RŮŽÁK NA DĚČÍNSKU (COL.)
ELATERIDEN IM NATURSCHUTZGEBIET RŮŽÁK AUF DĚČÍNSKO IN NORDBÖHMEN (COL.)

Václav P i ž l

Rezervace Růžák leží asi 13 km severovýchodně od Děčína mezi obcemi Růžová a Srbská Kamenice. Zahrnuje čedičový kužel sopečného původu, který jako jedinec mezi zdejšími pískovcovými útvary Děčínských stěn patří k vyvřelému Českému středohoří. Rezervací je chráněn rostlinný pokryv - pásmo původního buku na čedičové suti. Celý kopec vznikl v třetihorách.* Růžák je vysoký 616 m a výškový rozdíl mezi jeho vrcholem a levým břehem řeky Kamenice je 400 m. Průzkum byl prováděn nejen na vrchu samotném, ale i v jeho blízkém okolí, neboť i toto tvoří s vrchem samotným důležitý celek. Vertikálně lze rozeznat tři pásma lišící se mikroklimatickými, vegetačními i půdními podmínkami. První pásmo zaujímá horní část Růžáku, tj. vrchol a vrchní svahy kopce s malými pasekami. Celá partie je většinu dne osluněna. Pásmo tedy tvoří především suťový svah, který na několika místech tvoří dokonce čedičová pole. Úsek leží v nadmořské výšce 400 - 616 m. Stromové patro tvoří převážně buk lesní - Fagus silvatica L., jasan- Fraxinus excelsior L., jeřáb - Sorbus aucuperia L. a objevuje se též habr-Carpinus betulus L. Keřové pásmo je tvořeno mladými stromky již uvedených druhů, ke kterým se přiřazuje i meruzalka-Ribes uva-crispa Sm., maliník-Rubus idaeus L., na světlejších místech též bez černý -Sambucus nigra L. Převažují hnědé dosti humusové, avšak nehluboké, půdy s mírně kyselou reakcí. Druhé pásmo zaujímá spodní svahy Růžáku, úpatí kopce a přilehlé louky a pastviny. Větší část tohoto území je též osluněna. Stromové patro zde je tvořeno souvislým borovým porostem- Picea excelsa Link., modřín-Larix decidua Mill. a ojediněle i dub-Quercus robus L. Při okrajích luk jsou potom háje osik-Populus tremula L., olší- Alnus sp. a vyskytují se zde též lípy srdčité-Tilia cordata Mill. Spodní patro tvoří maliník, ostružiník-Rubus fruticosus L., hloh- Crataegus oxyacantha L., borůvka-Vaccinium vitis-idaea L. a brusinka - Vaccinium myrtillus L. Pásmo leží v nadmořské výšce 300-400 m. Půdy jsou středně humusové. Třetí pásmo pak tvoří okraj sledovaného území. Zahrnuje svahy s úzkými roklemi v blízkosti řeky Kamenice. Ta se zde hluboko zařezává do pískovcových skal. Jedná se o místa po většinu dne zastíněná. Otevřená jsou pouze malá území při březích řeky. Jde o nejvlhčí a zároveň nejchladnější pásmo. Stromové patro je tvořeno souvislým porostem smrku-Picea excelsa Link.

Do něho zasahují též ostrůvky olší, břízy a javoru. Keřové pásmo vytvářejí mladé smrky, při řece se potom objevuje i líska-Corylus avellana. Půdy jsou zčásti nivní, částečně písčité. Jsou zřetelně kyselé. Klimaticky je území rezervace mírně vlhké, teplé, s mírnou zimou. Roční průměr teplot je 7-8 C. Průměr srážek se pohybuje kolem 650 - 700mm ročně. Převládají větry západní a severozápadní.

Průzkum jsem prováděl v letech 1971-1974. Výskyt druhů nových není vyloučen. U všech druhů platí lgt. et coll. Václav Pižl.

Adelocera murina /L./ - na lukách v druhém pásmu, IV.,V.,VI. 71-74 Běžný druh.

Elater sanguineus L. - v pařezech a na metrech jehličnanů,ve druhém, ale především ve třetím pásmu, I., III., IV., V.,VI. 72-74. Není hojný.

Elater nigroflavus Goeze - pod větví habru, druhé pásmo, V. 72. Vzácný.

Elater elongatulus F. - ztrouchnivělé smrkové pařezy, V. 72. Vzácný.

Elater balteatus L. - sklepán s větví borovic, smrkové a borové pařezy, III., IV., V., VI. 71-74. Není vzácný.

Elater praeustus /F./ - v pařezech ovocných stromů ve druhém pásmu, II., V. 73. Vzácný.

Elater erythrogonus Müll. - v borovém pařezu, první a druhé pásmo, I., II., III. 71, XII. 72. Dosti vzácný.

Idolus picipennis /Bach/ - sesmýkán na Poa sp.v prvém a druhém pásmu, V.72, 73. Ne hojný.

Hypnoidus riparius /F./ - sesmýkán na Carex sp. ve třetím pásmu, V. 73. Není vzácný.

Hypnoidus dermestoides /Herbst/ - na břehu Kamenice, sbírána převážně f.tetragraphus Germar, nominátní forma byla zjištěna pouze v jediném exempláři, V. 73. Není hojný.

Cardiophorus gramineus Scop. - na metrech borového dřeva,druhé pásmo, V. 72. Vzácný.

Cardiophorus ruficollis /L./ - za letu ve smrkovém lese,třetí pásmo, VII. 71, V. 73. Ne vzácný.

Cardiophorus nigerrimus Erichson - na smrkovém kmenu, třetí pásmo, V. 72. Vzácný.

Cardiophorus ebeninus Germar -náhodně na cestě v prvním pásmu,V. 71.

Platynychus cinereus Hbst. -na pokraji lesa /sesmýkán/, pásmo druhé, V. 73. Poměrně vzácný.

Melanotus rufipes /Hbst./ -na pasekách, na křovinách a pařezech buků, chycen též večer v letu, V.,VI. 71, VII., VIII.,IX. 72. Nehojný.

Melanotus castanipes /Payk./ -jako druh předešlý, ale vzácněji,VI.73.

Limonius pilosus /Leske/ -sesmýkán ve všech pásmech, IV.,V.,VI., 71, 72, 73. Hojný.

Limonius minutus /L./ - stejně jako druh předcházející.

Limonius parvulus /Panz./ -sbírán pouze ojediněle v pásmu druhém, V., VI. 72, 73. Není hojný.

Pheletes aeneoniger /Deg./ -sesmýkán a sklepán z keřů v pásmech 1 a 2 V., VI. 71-74. Hojný.

Athous rufus /Deg./ - 2 ex. na borových metrech ve druhém pásmu, VI. 71. Vzácný.

Athous niger /L./ - sesmýkán na okrajích lesa, na pastvinách a pasekách, F. scrutator Hbst. stejně hojná jako nominátní, VI. -VIII. 71-74.

Athous vittatus /F./ - na pasekách v bukových porostech a na okrajích lesů, pásmo první a druhé, VI., VII. 72, 73. Není vzácný.

Athous obscurus /Payk./ - všude na travách a listech stromů, pásmo první a druhé, V., VI., VII 71-73. Dosti hojný.

Athous subfuscus /Müll./ - v listnatých lesích a na pasekách, pásmo 1 a 2, V., VI. 71-74. Velmi hojný.

Athous zebei Bach - sklepán s křovin, na pařezech smrků,pásmo druhé a třetí, V. 71, VI., VII. 72, 73. Není vzácný.

Athous bicolor /Goeze/ - na keřích a bylinném porostu v bukových lesích, první pásmo, VI., VII. 71. Není hojný.

Corymbites pectinicornis /L./ - sesmýkán na lukách, při okraji lesů i na pasekách, pásmo druhé a třetí, IV., V. 71, V., VI. 73, V. 72, V.74. Dosti hojný, v květnu 72 byl pozorován dokonce masový výskyt tohoto druhu.

Corymbites cupreus /F./ - podobně jako jiný boreoalpinní druh- Hypnoidus riparius - na travách a keřích ve třetím pásmu,nom.forma je pouze málo vzácnější než f.aeruginosus /F./, V., VI. 72-73, VII. 73, VI. 74. Není vzácný. Poměrně zajímavý je výskyt tohoto druhu ve výškách i pod 300 m.

Corymbites purpureus /Poda/ - na bylinách a křovinných porostech při okraji lesa ve druhém a třetím pásmu, V. 72, 73, VI., VII. 73,V. 74. Ne hojný.

Corymbites sjaelandicus /Müll./ - na pasekách ve třetím pásmu, V. 71, V., VI. 72-74. Dosti hojný.

Corymbites aeneus /L./ - na křovinách, druhé pásmo, V. 72, 73.Poměrně malé rozšíření.

Corymbites impressus /F./ - pouze 1 ex.sesmýkán na ostřici ve smrkovém lese, třetí pásmo, 5.73. Vzácný.

Prosternon tessellatum /L./ - Sesmýkán na lukách v druhém pásmu, VI., VIII. 71, V. 72, VI. 73, 74. Ne hojný.

Agriotes aterrimus /L./ - sesmýkán na březích Kamenice, třetí pásmo, V. 71-73, VI. 74. Ne hojný.

Agrotes ustulatus / Schal./- na lukách a okrajích lesů v druhém pásmu, V.,VI. 73. Hojný. Stejně hojná jako nom. forma je i f.flavicornis Panz.

Agriotes pilosus /Panz./ - sesmýkán na okraji listnatých porostů ve všech pásmech, V. 71-73, VI. 74. Není hojný.

Agriotes sputator /L./ - na keřích a na zemi v pásmu druhém, V.71,73 VI.71. Nepříliš zasahuje do území.

Agriotes obscurus /L./ - sesmýkán či sebrán na zemi a pod kameny na lukách ve druhém a třetím pásmu. Hojný.

Dolopius marginatus /L./ - Na pasekách, v lesích a u vod, zejména ve třetím pásmu, V., VI. 71-74. Velmi hojný. Ojediněle se zde vyskytují též formy f. gyllenhali Buyss. a f. fulvus Marsham.

Sericus brunneus /L./ - sebrán pouze 1 ex. ve druhém pásmu, VII. 71. V rezervaci ojediněle.

Synaptus filiformis /F./ - na pasekách a okrajích lesů, první a druhé pásmo, V. 73, 74. Ne hojný.

Adrastus limbatus /F./ - na keřích i bylinách, pásmo 1 a 2, V. 71, 72, 73. Hojný.

Adrastus nitidulus /Marsh./ - na travinách při okrajích lesa, VI.74, Není hojný.

Souhrn

V rezervaci Růžák bylo zjištěno celkem 45 druhů kovaříkovitých. Z toho je podle územního původu 12 euroasijských,10 eurosibiřských,5 holarktických, 5 jihoevropských, 4 evropské, 3 mediterránních, 3 palearktické, 2 středoevropské a 1 boreoalpín. Přitom v prvním pásmu bylo nalezeno 16 druhů, ve druhém 33 a ve třetím 18 druhů. Vzhledem k tomu, že zde chybí druhy vysloveně teplomilné a závislé na souvislém porostu dubu, lze rezervaci považovat za druhově poměrně bohaté území.

Zusammenfassung

Im Naturschutzgebiet Růžák wurden 45 Arten der Elateriden festgestellt. Die Durchforschung wurde im jahre 1971-1974 betrieben. Im Hinblick auf die Lage ist das Naturschutzgebiet an die Schnällkäfer verhältnismässig reich.

L i t e r a t u r a

Hrdina, J., 1956 : Děčínsko a České Švýcarsko, STN. Praha
Jagemann, E., 1955 : Kovaříkovití, Fauna ČSR, NČSAV, Praha
Kašpárek, Vl., 1974: Chráněná území Severočeského kraje, Kraj. středisko stát. pam.péče a ochrany přírody, Ústí n./L.
Reitter, E., 1911 : Fauna Germanica 3: /209-240/, Stuttgart

*Doplněk : Rozloha rezervace Růžák je 92 ha.

Adresa autora (Anschrift des Autors) :

Václav Pižl, Tylova ulice 24, 405 02 Děčín 2.